

Liikenne- ja viestintäministeriö
 PL 31
 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@lvm.fi
liikennekaari@lvm.fi

27.6.2017

Vain sähköpostitse

Lausuntopyyntö 27.4.2017
 Viite: LVM/905/03/2017

LISÄLAUSUNTO

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Aiemman, 1.6.2017 laaditun lausuntonsa lisäksi Suomen Merimies-Unioni SMU ry esittää lisälausuntonaan seuraavaa:

Lakiluonnoksen IV osan toinen luku 3 §:

Oikeus määrätä kokeisiin tai muihin tarkastuksiin

1 mom.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä henkilöluvan haltijan kokeeseen, lääkärintarkastukseen tms, jos on erityistä syytä epäillä, ettei hän täytä luvan voimassa pitämiseksi asetettuja tiedollisia, taidollisia tai terveyttä koskevia edellytyksiä.

Lakien perusteluissa ei tarkemmin avata sitä, mikä tai millainen edellytetty erityinen syy olisi eikä sitä, milloin tämä kynnys ylittyy. Säännös siis mielestämme antaa alaa mielivaltaisuudelle eikä anna luvan haltijalle tarvittavaa oikeussuojaa. Lähtökohta pitää olla se, että luvan haltija on pätevä ja kelpoinen tehtäviinsä ennen kuin on toisin riippumattoman tahon toimesta osoitettu.

Perusteluiden vaillinaisuus ja puutteellisuus korostuvat otettaessa huomioon perustuslain mukainen oikeus ammatin ja elinkeinon harjoittamiseen. Kysehän on esimerkiksi pitkään ammatissa toimineen henkilön oikeudesta tehdä kokonainen ura merenkulki-jana. Puutteellisuutta on arvioitava ainakin kahdesta eri näkökulmasta: lain kohdan tarkoittamien henkilölupien luonteen ja sisällön kannalta sekä laissa lueteltujen edellytysten laadun kannalta.

Nyt perusteluluonnoksessa todetaan ainoastaan, ettei esimerkiksi lääkärintarkastukseen määrääminen saa olla sattumanvaraista, vaan siihen täytyy olla erityinen syy. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa on annettava edes joitakin suuntaviivoja ja rajoituksia siitä, mikä tällainen syy voi olla. Riittääkö esimerkiksi useat sairauspoissaolot

samasta, työtehtävien kannalta olennaisesta syystä ylittämään erityisen syyn kynnyksen?

Henkilölupien moninaisuuden ja eroavaisuuksien takia yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi eriteltävä ja esimerkein havainnollistettava niitä tilanteita, joissa on lain tarkoittava erityinen syy kyseenalaistaa merenkulkijan (ja muun liikenneammattilaisen) oikeus ammattipätevyyden voimassa pitämiseen. Tällöin korostuvat laissa mainitut tiedolliset ja taidolliset edellytykset, niitä koskevat puutteellisuudet sekä tavat korjata ne. Kun kyseessä on merityökelpoisuus eli merimieslääkärintodistuksen tai sen poikkeusluvan voimassaolo, asiaa tarkastellaan lähinnä terveydellisistä, mutta myös sairauden hoidollisista näkökulmista. Tapauksessa, jossa henkilö sairastaa todennäköisesti merityössä pahenevaa sairautta, jonka oireet pysyvät lääkityksellä olemattomina, on arvioinnissa otettava onnistuva hoito huomioon täysimittaisesti. Lain yksityiskohtaisiin perusteluihin on ehdottomasti lisättävä selventäviä kriteereitä ja esimerkkejä jo siitäkin syystä, että ko. pykälät koskevat kaikkia liikennemuotoja yhtä lailla.

Esimerkkejä siitä, minkälaiseen tarkastukseen tai tutkimukseen luvan haltija voidaan määrätä, olisi tarpeellista lisätä yksityiskohtaisiin perusteluihin.

2 mom.

Ehdotetussa momentissa määrätään henkilöluvan haltijalle ilmoitusvelvollisuus työnteoedellytyksissä tapahtuneista muutoksista.

Samoista, yllä mainituista seikoista myös tämän momentin sisältö jää avonaiseksi muun muassa se, mikä katsotaan riittäväksi ilmoittamiseksi. Luvan haltija ei välttämättä itse osaa tehdä arvioita siitä, onko kyseessä merityökelpoisuuteen vaikuttava tekijä, vaan asia ratkaistaan yhdessä terveydenhoitohenkilökunnan kanssa. Perustelutekstissä voisi myös olla maininta siitä, miten ilmoitus on tehtävä. Edelleen momentti olisi hyvä sitoa, edes perustelutekstissä, saman osan kolmannen luvun 5 §:ään, jossa määrätään lääkäreiden ilmoitusvelvollisuudesta. Mikä on näiden kahden pykälän suhde?

3 mom.

Luvan hakijan tai haltijan velvollisuus vastata näistä kuluista on kohtuutonta ja vastoin voimassaolevaa kansallista lainsäädäntöä ja kansainvälisten sääntöjä.

Aiemmin voimassa olleen merimieslain, jonka periaatteet on pitkälti siirretty merityösopimuslakiin ja työterveyshuoltolain nimenomaisten säännösten mukaan merenkulkijalla on työsuhteen aikana velvollinen osallistumaan (ylimääräiseen) terveystarkastukseen, joka on välttämätön esimerkiksi hänen työ- ja toimintakykynsä selvittämiseksi työstä aiheutuvien, terveydentilaan kohdistuvien vaatimusten vuoksi. Molempien lakien lähtökohtana on se, että työnantaja maksaa edellyttämänsä ja osoittamansa lääkärintarkastuksen (tutkimuksineen) kustannukset. (Ks. merimieslaki 31 § ja merityösopimuslain hallituksen esitys s. 56.) Mikäli työntekijä sitten haluaa käyttää merityöyleissopimuksen mukaista oikeuttaan esittää toinen lausunto/mielipide terveydentilastaan, on hänen huolehdittava niistä kustannuksista.

Katsomme, että luvan haltijalle ei voida asettaa velvollisuutta huolehtia sellaisista maksuista ja kustannuksista, jotka kertyvät palveluista, joita ko. henkilö ei ole itse ostanut tai tilannut ja joiden syntymisestä hän ei itse tee päätöstä.

Pykälän kolmannessa momentissa todetaan, että luvan hakija tai haltija vastaa kustannuksista, jotka aiheutuvat 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista jne. Momentissa tarkoitettaneen viitata 1 ja 2 momenttiin. Momenttiviittaukset on korjattava ja momentin sisältö muutettava edellä esitetystä syystä.

Katsomme, että lakiesitys olisi kokonaisuudessaan vielä käsiteltävä merimiesasioiden neuvottelukunnassa, jonka tehtäviin asetuksen mukaan kuuluu merimieslainsäädännön kehittäminen ja jossa myös liikenne- ja viestintäministeriöstä on edustus. Esityksen merimieslääkärintarkastuksiin ja merityökelpoisuuteen liittyvät asiakokonaisuudet tulisi käsitellä myös ko. neuvottelukunnan alaisessa terveysjaostossa, jonka tehtäviin kuuluu kaikki tämän aihepiirin asiakysymykset. Lakiuudistusta ei ole käsitelty lainkaan neuvottelukunnassa eikä sen jaostossa lukuun ottamatta eräitä pieniä periaatteellisia kysymyksiä koskien merimieslääkäreitä.

SUOMEN MERIMIES-UNIONI SMU RY

Sannaleena Kallio

lakimies

sannaleena.kallio@smu.fi

puh. 09 61520252